

Legyen-e Nagybudapest?

Szakértők, politikusok, érdekeltek nyilatkoznak az Uj Magyarországon a polgármester tervéről

Vitéz Endre László, Pest vármegye alispánja a megyei szempontokat a következőkben ismertette az Uj Magyarország munkatársával:

— Maga a székesfőváros polgármestere is bejelenti, hogy e terv megvalósulása a főváros részéről nagy áldozatokat kíván. Csak éppen az nem tűnik ki tanulmányából, hogy *mi a célja Nagybudapest megalkotásának és miért közérdek ez.* A polgármester azzal okolja meg, hogy Nagybudapest megalkotása egyrészt a *nemzeti erők hatalmas gyarapodását*, másrészt annak a örölménynek a méltó voltát jelenti, hogy a tizenötmillió Magyarországnak *egy és háromnegyedmillió legyen a fővárosa.* Mind a két állítás bizonyításra szorul. Semmiféle igazolást nem nyert eddig, hogy a nagyobb főváros *nagyobb nemzeti erőket jelentene.* A túlzottan nagy fővárosok rendszerint egészségtelen jelenségei a fejlődésnek és a birodalmak bukása rendszeresen egybeesett azzal, amikor a *tevékenység súlypontja a vidékről a városok felé, különösen pedig egyetlen nagy város felé tolódott.*

— A nagyváros élete az egészséges vidékkel szemben mindig *elpuhultabb életformát*, a családi élet meglazulását, a népszaporodás csökkenését jelentette. A történelemben nyilvánvaló, hogy az aránytalanul nagyranőtt fővárosok *kárára voltak országaiknak.* Egészségtelen tünet az, hogy amikor a következő legnagyobb városai az országnak, mint Szeged, Sza-

badka, Ujvidék, Debrecen, Kolozsvár és a pestkörnyéki Ujpest, Kispest, Pestszent-erzsébet *nem is százezer lakosúak*, egyetlen városnak legyen annyi lakosa, mint a lélekszámban utána következő 25 városnak *együttvéve.*

— Az ipari decentralizáció gondolata Belgiumtól Kelet Európáig minden modern államban irányító eszmévé vált. Nemcsak az új hadászati, légvédelmi elvek alkalmazása érlette meg ezt, hanem az a *sok társadalmi és szociális ártalom*, mely a városok egészségtelen felpuffadásával az oda-kerülteket fenyegeti. A nemzet jövője szempontjából azonban a legkártékonyabb hatást a nagyvárosodás a *népszaporodás terén* fejt ki. Budapest mélyen alatta marad még a peremvárosok és a szomszédos községek természetes népszaporulatának is. Hogy a főváros lakossága mégis nem fogy, hanem gyarapodik, ez egyedül és kizárólag a *vidékiek beözönlésének* köszönhető. Egyik legnagyobb finn napilap írta a következőt: „Az az élet, amelyet Budapest él, *tuldságosan nemzetközi ahhoz*, hogy igaz magyar élet lehessen. Budapest nem Magyarország és nem igazi magyar, csak egészen különösen budapesti.”

— A törvényhatósági bizottsági közgyűlés egyhangú helyesléssel fogadta el azt az alispáni jelentést, amely Nagybudapest gondolata *ellen* tiltakozott. Ma már nemcsak a vármegye, hanem az *érdekelte városok és községek is* a legmerevebben szembeszállnak a csatlakozás és területcsonkítás gondolatával. Pest vármegye lakosainak lélekszáma 1,560.462, Budapest lélekszáma 1,162.822. Nagybudapest megalkotásával az országnak ez az egyetlen városa egy és háromnegyed millióra növekednék, a vármegye lakossága pedig *kevésbé, mint felére*, mintegy 700.000 lakosra csökkenne. Lényegesen csökkenne a vármegye *adóalapja*, valamint a *kórházi ágyak száma is.* Az elmaradt bevételek pótlására bizonyos kártérítésfélét emlegetnek. Ez

ellenkezik az önkormányzat elveivel. Egy vármegyei törvényhatóság *nem lehet bármilyen jóindulatú kormányzat esetleges, vagy kevésbé jó szándékaitól függő egysége*, mert abban a pillanatban megszűnik önkormányzati jellege.

— A belügyi kormányzat is a *közigazgatási egységek szaporítását* tartja szükségesnek. Nagybudapest terve nemcsak felesleges, célszerűtlen és indokolatlan, hanem annak még csak felvetése is teljesen *időszzerűtlen.* A történelem legnagyobb háborúja dúl, ma nem a kedélyek felizgatására, hanem a *köznnyugalom megővésére* van szükség. A fővárosban élő nagyszámú a statisztika szerint is több, mint húsz százaléknyi zsidóság *földalatti propagandájával fertőzi a főváros levegőjét.* A csatlakozásra szánt környék városaiban a zsidóság 7.9, a községekben 3.1 százalékban szerepel. A *környék tehát sokkal kevésbé fertőzött a zsidóságtól*, mint Budapest. Nagybudapesthez való csatlakozásukkal ez az arányszám *15.9 százalékra emelkednék*, ez Budapesten nem segít, a környék szempontjából azonban *egyenesen veszedelmes*, hogy ily mérgező környezetbe kerüljenek.

— Végeredményben nem kívánatos Nagybudapest megvalósítása a *vármegye szempontjából*, mert Pest vármegye területe a szentistváni szervezés óta tartozik össze, földünkhöz tehát a *történelem jogán* ragaszkodunk. A vármegye megmaradó megyei városainak *pótadója 11 százalékról 24.1 százalékra*, a községek megyei pótadója *33.6 százalékról 54.5 százalékra emelkednék.* Megakadályozandó Nagybudapest terve *nemzetvédelmi és honvédelmi szempontból is.*

Tömböly Dénes országgyűlési képviselő a következőket mondotta Nagybudapest tervével kapcsolatban az Uj Magyarországnak:

— Nagybudapest kérdése körül természetesen számos szempont merül fel, amelyeknek mindegyike megfontolást igényel. Az én véleményem szerint a különböző szemszögekből

Kellemes pihenés,
itűnő ellátás,
kiváló gyógyfürdő

SIKONDA

Természetes szénsavas
Termal strandja remek,
eljes komfort

FELVILAGOSÍTÁS: Igazgatóság
Sikonda-fürdő (Baranya m.)
Telefon: Magyarszék 11

való megítélés egy eredményre vezet és a nagy terv megvalósítása mellett szól. Ha Budapestnek környékéhez való viszonyát például csupán a közlekedés szempontjából tekintjük, a terv megvalósításában rejlő lehetőségeket összehasonlíthatatlanoknak kell tartanunk a mai viszonyokkal, amelyek a pestkörnyéki városokban és falvakban fennállnak. A mai kor fejlődése, gazdasági — és nem is csupán gazdasági — lehetőségei a legszorosabban függének össze az utak, a közlekedés kérdésével és lehetőségeivel. Márpedig, ha megnézzük például csak Budafokot, vagy talán akármelyik másik pestkörnyéki várost, különösebb szakértelem nélkül is megállapítható, hogy az út- és közlekedési viszonyoknak Nagybudapest megvalósításával együttjáró előbbrevitele, megnyitandó, lerakódásos fejlődése ezeknek a városoknak, községeknek egész gazdasági életét is más körülmények közé emelné.

— Ugyanez vonatkozik a parcellázásokra, építkezésekre, hasonló érvek szólnak a közművek szempontjából is a nagy terv mellett, bár a közművek terén a főváros mai periferiáin is sok egyelőre a tennivaló. A nagy terv, az átfogó megoldás lényege azonban éppen abban rejlik, hogy átfogó megoldást teremtsen, nagy lehetőségekkel, amelyeknek eredménye nem hasonlítható össze holmi alkalmi, helyi, csip-csup javítgatásokéval, segítésekével. A tervnek természetesen nehézségei is vannak, így elsősorban pénzügyi problémák merülnek fel, ezek azonban nem áthidalhatatlanok és éppen a pénzügyi megoldás szempontjából jár előnyökkel a lokális pepecselések helyett az átfogó megoldás.

— A Nagybudapest tervében érintett városok és községek egyébként egyideje már a közmunkatanács hatáskörébe utaltattak útépítés, parcellázás, építkezés szempontjából. A tanács hatásköre, intézkedései igen örvendetes módon szüntették meg a korábbi hely-

Borszékfürdőn
12 szobás modern
VILLA

eladó. „80.000”- jellegre Blocknerhez, Városház-u. 10.

Magyarország vezető pénzügyintézetének érdekkörébe tartozó vidéki nagy iparvállalat keres üzemműködésére nagy gyakorlatl bíró

őskeresztény vezető,

aki megfelelő ipari tapasztalatokkal rendelkezik, kalkulációban jártas és később esetleg irodavezetői teendőket is megbíznák. Ha beválik nyugdíja is biztosíthatnák. Válaszokat kérjük: Iparvállalat „3000” jellegre a kiadóba.

Jól lát még? a régi szemüvegén

Belvárosi Optika

APPONYI-TÉR 5.

zotet a tervszerűtlen, egyenetlen és aránytalan építés tekintetében. A közmunkatanács kiterjesztett hatásköre egymagában is a további hatáskörök kiterjesztésére utal, a nagyobb megoldásnak ez egy kisebb, kényszerű, időszerű előfutára volt. Az általa máris megteremtett jobb, korszerűbb viszonyok önmagukban szólnak a legnagyobb nyomatékkal az átfogó megoldásnak egyéb életviszonyokra való kiterjesztése mellett.

Vitéz *Martsekényi Imre* országgyűlési képviselő végül a következőkben összegezte álláspontját:

— Érdeklődéssel olvastam az *Uj Magyarországnak* zajló ankétot, amelynek során több igen érdekes és életrevaló gondolat merült fel a kérdés megoldása körül. Magam abban összegezhetném véleményemet és álláspontomat: közérdek-e, a magyar fajta, a magyar nép, a lakosság érdekében való-e, hogy legyen Nagybudapest? Népi, szociális, egészségügyi szempontból fejlődést, gyarapodást, jobb viszonyokat teremte-e Nagybudapest megvalósítása? És ha erre kétségtelenül azt kell felelnünk, hogy jobb közműveket, jobb csatornázást, jobb utakat, jobb közlekedést, jobb orvosi ellátást, jobb kórházviszonyokat, általában jobb szociális, gazdasági és kulturális viszonyokat teremte az érdekelt lakosság részére Nagybudapest megvalósítása, akkor azt mindenáron meg kell valósítani, kerüljön is az bármibe.

— Ha ez a haladás útja, — és kétségtelenül az, — akkor a haladást nem szabad megállítani: nem is lehet felbecsülni sem méterrel, sem rőffel, sem pengővel. Hogy egyebet ne említsek, hosszabb időre tarthatatlannak kell mondanom a főváros és a Nagybudapest tervében érintett városok és községek közt jelenleg elterülő holt zónák fennmaradását. Feltétlenül megvalósítandónak kell mondanom, hogy a középosztálybeli és kisember, aki Budapesten dolgozik vagy jár hivatalba, üzletébe, munkahelyére — s így életének egyik felét a fővárosi adottságok közt éli le térben és időben, — a távolabbi jövőben ne legyen kénytelen ezeken a holt zónákon túl keresni apró, megdolgozott, megspórolt tőkéjének családi házában, olcsóbb lakásban való elhelyezését. Nagybudapest tervének megvalósítása ebben a viszonylatban is ezeknek a holt zónáknak megszüntetését, illetőleg benépesítését jelentené, amennyiben az egészen távoli és olcsó telek helyett talán kicsit drágábban, de a közelben nyújtana módot az építkezésre, a településre, a földhözkapcsolódásra: a mai két végletet áthidaló nivellálódás útján, a pénzügyi, gazdasági, építkezési lehetőségeket illetőleg.

— De nemcsak az építkezés, a település, hanem a mai népközösségi és szociális igények minden egyéb szempontja szerint is haladást, a viszonyok előbbrevitelét jelenti a terv megvalósítása, amely egyébként úgyis hosszabb előkészítést, kimunkálást igényel. A kérdés tehát semmiféle idegesség kiváltását nem indokolja ma. Éppen ezért ne is forduljunk szembe a pillanatnyi helyzetekből adódó szempontok, indítékok alapján a nagy tervvel, amely térben és időben, — szélesebb térben és természetesen bizonyos mértékig hosszabb idő alatt, — de feltétlenül az előbbrejutást fogja megteremteni az érintett lakosság életviszonyaiban. Mert az örök haladás törvénye, hogy a faluból lesz mindig a város és nem lehet a városnak fejlődő községből — falut csinálni.